

УДК 611(092)

AD COGITANDUM ET AGENDUM HOMO NATUS EST*
(з нагоди ювілею проф. Лесі Матешук-Вацеби)

Уляна Підвальна

*Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
 Львів, Україна, uljaska.p@gmail.com*

*Людина створена для мислення та дії (лат.). Цей улюблений вислів проф. Лесі Ростиславівни Матешук-Вацеби мабуть якнайкраще описує життєвий шлях дорогого нам професора, яка цьогогоріч святкує свій ювілей. Продовжуючи торувати стежину лікарської династії Матешуків, у 1981 році закінчує з відзнакою Львівський державний медичний інститут за спеціальністю лікар-педіатр дитячий хірург. Впродовж 35 років працює на кафедрі нормальної анатомії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Розпочинала свою діяльність з асистента кафедри (1982 р.) з успішним динамічним ростом від кандидата медичних наук (1987 р.), доцента (1993 р.) до доктора медичних наук (2001 р.), професора (2004 р.) та завідувача кафедри нормальної анатомії рідного університету (з 2016 р.). З 2011 р. – дійсний член Наукового Товариства імені Шевченка (НТШ) та багаторічний член редколегії часопису «Медичні науки. Праці НТШ» (раніше «Праці НТШ. Лікарський збірник».

Ключові слова: *Леся Матешук-Вацеба, нормальна анатомія, історія медицини, наукова діяльність*

AD COGITANDUM ET AGENDUM HOMO NATUS EST
(on the occasion of prof. Lesya Mateshuk-Vatseba anniversary)

Uliana Pidvalna

*Danylo Halytsky Lviv National Medical University Lviv, Ukraine,
uljaska.p@gmail.com*

*A human being is born for thinking and taking actions (lat.). This favorite statement by professor Lesya Rostyslavivna Mateshuk-Vatseba is perhaps the best way to describe the lifetime of our dear professor who celebrates her anniversary this year. Continuing traditions of the Mateshuk medical dynasty, in 1981 Lesya graduated from Lviv State Medical Institute with honors, majoring in pediatric surgery. She has been working at the department of Normal anatomy at Danylo Halytsky Lviv National Medical University for 35 years. She began her scientific activity as an assistant of the department (1982) with a successful dynamic growth from a candidate of medical science (1987), an associate professor (1993) to a doctor of medical science (2001), a professor (2004) and a head of the department of Normal anatomy at her university (since 2016). Since 2011 she is a board member of Shevchenko Scientific Society (SSS) and a long-term member of the editorial board of the journal «Medical sciences. Proceedings of the SSS» (previously «Proceedings of the SSS. Medical collection».

Key words: *Lesya Mateshuk-Vatseba, normal anatomy, history of medicine, scientific activity*

Матешук-Вацеба Леся Ростиславівна – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри нормальної анатомії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, дійсний член Наукового Товариства імені Шевченка.

Теплий день п'ятниці 20 вересня 1957 року приніс незриме щастя у сім'ю успішного хірурга п. Ростислава Матешука та нескореної поетеси п. Орісі-Ірини Матешук-Грицини. Переплелися водночас шляхетність і козацька нескореність багатьох поколінь славних родин. Щастя нарекли Лесею. Крихітне дитя увібрало в себе патріотичний дух репресованого роками українського народу і готовність жити заради рідної держави та людей, що її творять.

Продовжуючи торувати стежину лікарської династії Матешуків, у 1981 році закінчує з відзнакою Львівський державний медичний інститут за спеціальністю лікар-педіатр дитячий хірург. Та незвіданий науковий світ переманює талановитого молодого хірурга у свої тенета і з 1982 р. Леся Ростиславівна працює асистентом кафедри нормальної анатомії рідного інституту.

Наполегливість, розум, ідейність, відданість своїм задумам та ще добряча низка необхідних позитивних характеристик сприяє успішному динамічному росту від кандидата медичних наук (1987 р.), доцента кафедри нормальної анатомії (1993 р.) до доктора медичних наук (2001 р.), професора (2004 р.) та завідувача кафедри нормальної анатомії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (з 2016 р.) [14].

Об'єктом наукових досліджень обрано орган зору. Закрадаються здогадки, чому саме так. Левову частку інформації ми отримуємо саме завдяки оку, світосприйняття та наша відповідь на нього – теж завдяки оку. Наші перемоги чи наш страх, наша радість і наш сум, світлі чи темні смуги життя: усе це відображається в оці. І яке ж воно загадково прекрасне! Блискучий захист докторської дисертації «Закономірності становлення гемомікроциркуляторного русла очного яблука в онтогенезі і перебудова його при ішемії та лазеротерапії» відбувся 2001 р. за спеціальністю 14.03.01 – нормальна анатомія у стінах Національного медичного університету імені О.Богомольця.

Леся Матешук-Вацеба (у центрі) з колективом кафедри нормальної анатомії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Львів, 2017 р.

Науковий напрямок досліджень – морфогенез і архітектоніка судинного русла ряду органів у пре- і постнатальному періодах онтогенезу, за умов експериментальних порушень гемоциркуляції та корекції [4, 5, 6, 7].

Свої наукові досягнення Леся Ростиславівна відобразила у численних наукових публікаціях (понад 300) та методичних розробках, 10 навчально-методичних посібниках для студентів і викладачів медичних вузів [10, 12]. Беззаперечним успіхом увітчаний перший україномовний посібник з анатомії людини «Нормальна анатомія», виданий «Покликом сумління» (Львів) у 1997 р., довгоочікуваний і необхідний [10]. Це справді «перша анатомічна ластівка», як її назвав професор Головацький А. С., автор сучасного базового підручника з анатомії людини. Нарешті, в незалежній Україні медична спільнота отримала доступ до якісної та фахової наукової літератури рідною мовою. Я щиро сподіваюся і бажаю перевидання легендарного посібника.

Проф. Леся Матешук-Вацеба зі студентами медичного факультету. Львів, 2012-2015 рр.

За злетами кожного з нас стоїть когорта тих, хто створив нам передумови для успіху [3]. З вдячності і в пам'ять про них у 2017 р. Леся Ростиславівна у співавторстві з проф. Масною З. З. та проф. Кривком Ю.Я. видає книжку «Львівська анатомічна школа. Сторінки історії».

Значну частку у житті мого улюбленого наукового керівника займаємо ми – наукові «діти» талановитого професора. На сьогодні під керівництвом Лесі Ростиславівни захищено 10 кандидатських дисертацій і виконується ще 5 [6, 8, 9, 11, 13]. І досі не перестає вражати її віра в нас та наш успіх, підтримка, розуміння, радість нашим досягненням і невтомність коригувати «наукові» кроки. Особливої відзнаки вартує наскільки щиро професор ділиться своїми знаннями. Тому, мабуть, нікого вже не дивує, чому навколо першого столу в третьому музейному залі часто засиджуються допитливі студенти і спрямовують свої жадні до знань погляди на тендітну постать професора.

Поза відданою роботою в університеті Леся Ростиславівна веде активну громадську діяльність. З 2011 р. – дійсний член Наукового Товариства імені Шевченка та багаторічний член редколегії часопису «Медичні науки. Праці НТШ» (раніше «Лікарський збірник. Праці НТШ»). Крім цього, заступник голови Лікарської комісії НТШ (2009–2012 рр.), голова ЛК НТШ (2013–2014 рр.) [1, 2], член Міжнародної академії інтегративної антропології, член Вченої ради медичного факультету № 1, член спеціалізованої вченої ради Д 35.600.03 у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького (2011–2015 рр.), голова комісії з перевірки первинної документації аспірантів та здобувачів, член Проблемної комісії з медико-біологічних дисциплін ЛНМУ імені Данила Галицького, відповідальний редактор XXII – XXV томів часопису «Праці НТШ. Лікарський збірник» (саме XXV том увійшов до наукометричних баз, отримавши Index Copernicus), член Всеукраїнської творчої спілки «Конгрес літераторів України».

Леся Матешук-Вацеба разом з Ярославом Ганіткевичем (ліворуч) і Яремою Томашевським (праворуч) під час урочистої академії, присвяченій 140-річчю заснування Наукового товариства імені Тараса Шевченка. Львів, 2014 р.

Дорога **Лесю Ростиславівно**, цьогоріч Ви святкуєте свій ювілей. Знаючи Ваші мрії та плани, бажаємо успішної та швидкої їхньої реалізації. Віримо, що Ви й надалі тішитимете нас своєю щирістю та відкритістю. Дякуємо Вам за Вашу шляхетність та благородність.

Лікарська комісія НТШ у Львові складає щиру подяку професору **Лесі Матишук-Вацебі** за жертвоне служіння медицині науці та практичній медицині, за приклад гідності, чесності, порядності, за відважну громадську позицію.

Многії Вам і благії літа!

Леся Матешук-Вацеба під час засідання Лікарської комісії НТШ. Львів, 2013 р.

P.S. Направду вдячна Богу за те, що ще з першого курсу медичного університету Ви були моїм Вчителем і залишаєтеся ним.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Entsyklopediya Naukove tovarystvo imeni Shevchenka, 2012. Vidp. red. Oleh Kupchyns'kyu. SSS, Lviv. Vol. 1, 600 pp. (in Ukrainian).
2. Entsyklopediya Naukove tovarystvo imeni Shevchenka, 2014. Vidp. red. Oleh Kupchyns'kyu. SSS, Lviv. Vol. 2, 616 pp. (in Ukrainian).
3. Kryvko Y., Masna Z.Z., Mateshuk-Vatseba L., Tanchyn I.A., 2014. Pamyati vchytelya. Medical sciences. Proceedings of the SSS. 38 (25), 117-119. (in Ukrainian).
4. Kryvko Y., Mateshuk-Vatseba L., Savka I. [et al], 2014. Ultrastructural haemomicrocircular channel links of rat testicle in streptozotocin-induced diabetes. Journal of Pre-Clinical and Clinical Research. 8(2), 86-89.
5. Kyryk Kh.A., Mateshuk-Vatseba L.R., Hunas I.V., Dats R.I., 2010. Ultrastrukturni osoblyvosti viykovykh vidrostkiv ochnoho yabluka pid vplyvom tsukrovoho diabetu ta endovaskulyarnoho lazernoho oprominennya. Biomedical and biosocial anthropology, 14. 56-58.
6. Maleshuk-Vatseba L., Pidvalna U., Bekesevych A. [et al], 2015. The effect of the prolonged injection of nalbuphine on the structural organization of angioarchitecture of organs. Medical sciences. Proceedings of the SSS. 43, 75-87.
7. Masna Z.Z., Kryvko Y., Mateshuk-Vatseba L., 2008. Osoblyvosti vikovoyi dynamiky mineral'noho skladu kistkovoyi tkanyyny shchelep v ontogenezi. Ukr. morfol. al'manakh. 6 (2), 86-87. (in Ukrainian).
8. Mateshuk-Vatseba L., Diskovskiy I., 2015. The influence of an opioid on the course of reparative processes. Current Issues in Pharmacy and Medical Sciences. 28 (1), 46-50.
9. Mateshuk-Vatseba L., Popyk P., 2015. Dynamics of ultrastructural changes exocrine part of rat pancreas under the influence of opioid. The Pharma Innovation Journal. 4 (4), 63-65.

10. Mateshuk-Vatseba L.R., 1997. Normalna anatomia. Navchalno-metodychnyi posibnyk dlia medychnykh vuziv [Normal Anatomy]. Poklyk sumlinnia, Lviv. 269 p. (in Ukrainian).
11. Mateshuk-Vatseba L.R., Pidvalna U., Kost A., 2015. Peculiarities of vascular tunic microstructure of the white rat eyeball under the effect of opioid. Romanian J of Morphology and Embryology. 56 (3), 1057–1062.
12. Mateshuk-Vatseba, L. R., 2005. Comparative morphology of human and rat uvea. Medical practice. 11 (2): 87-89.
13. Mateshuk-Vatseba, L. R., Pidvalna U., 2014. Structural features of the choroid under the opioid long term influence in the experiment. Visnyk Ukrainskoi medychnoi stomatolohichnoi akademii. 4 (48), 209-212.
14. Zimenkovsky B. S., M. R. Gzhegotsky, O. D. Lutsyk, 2006. Professors of the Danylo Halytskyy LNMU: 1784-2006. Lviv, Nautilus. 215-216. (in Ukrainian).

Стаття надійшла 10.06.2017

Після допрацювання 15.06.2017

Прийнята до друку 26.06.2017